

**8D01601 – «Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша PhD докторант
Мухаметкалиева Карлыга Бериковнаның «1920-жылдардағы Семей
губерниясындағы ағарту мен білім берудің тарихы: мазмұны және
мектепте оқыту әдістемесі» тақырыбындағы диссертациялық
жұмысына**

ҒЫЛЫМИ КЕҢЕСШІНІҢ ПІКІРІ

Диссертацияда тарихты оқыту әдістемесінің өзекті мәселелері халықаралық білім беру кеңістігіндегі заманауи талаптармен және ұлттық білім беру саясатының негізгі бағыттарымен үйлестіріле қарастырылған. Нақтырақ айтқанда, әлемдік деңгейде қазіргі білім беру мазмұнының құзыреттілікке бағытталуы, білім беру жүйесінің цифрлық трансформациялануы, сондай-ақ UNESCO ұсынған білім беруді дамытудың басымдықтары мен БҰҰ тарапынан айқындалған тұрақты даму мақсаттарының сапалы білім беру (ТДМ-4) қағидағтары аталып отырған жұмыс мазмұнының негізгі басымдықтарын айқындайды.

К.Б. Мухаметкалиеваның 8D01601 – Тарих білім беру бағдарламасы бойынша дайындалған «1920-жылдардағы Семей губерниясындағы ағарту мен білім берудің тарихы: мазмұны және мектепте оқыту әдістемесі» тақырыбындағы диссертациялық жұмысында оқыту үдерісіне цифрлық технологияларды және жасанды интеллект элементтерін енгізу, білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру, сонымен қатар, тарихи деректер негізінде оқу тапсырмаларын құрастыру мәселелері ғылыми тұрғыда негізделген.

Диссертация тақырыбының ғылыми жаңашылдығы мен педагогикалық бағыты ұсынылған әдістемелік модельден, педагогикалық эксперимент мазмұнынан және оқушылардың оқу әрекетін ұйымдастыруда ЖИ тәсілдерінен тиімді қолданылуынан көрінеді. Автор жасанды интеллект құралдарын тарихи мәтіндерді түсіндіру, архивтік және статистикалық деректерді талдау, ақпаратты жүйелеу, визуалды оқу өнімдерін дайындау және рефлексия жүргізу мақсатында қолданған. Осы тұрғыдан алғанда, зерттеу жұмысы тарихты оқыту әдістемесін жаңғыртуға, цифрлық технологиялар мен тарихи материалдарды кіріктірудің ғылыми-әдістемелік негіздерін айқындауға бағытталған педагогикалық еңбек ретінде бағаланады.

Диссертацияда жасанды интеллект құралдарын қолдану педагогикалық мақсатпен негізделген. ЖИ құралдары сабақта тек техникалық көмекші құрал ретінде емес, тарихи материалды құрылымдау, күрделі мәтінді түсіндіру, деректерді салыстыру, инфографика, постер, қысқа бейнематериал және басқа да оқу өнімдерін әзірлеу құралы ретінде қарастырылған. Бұл қазіргі білім беру кеңістігіндегі цифрлық сауаттылық, ақпаратты талдау және шығармашылық өнім дайындау талаптарымен үйлеседі.

Зерттеу жұмысында оқушылардың тарихи ойлауын дамыту мәселесіне ерекше мән берілген. Ұсынылған тапсырмалар жүйесі оқушылардың фактіні есте сақтауымен шектелмей, себеп-салдарлық байланыстарды анықтауына, архивтік және статистикалық деректерді түсіндіруіне, тарихи оқиғаларды сыни-ойлау тұрғысынан қарастыруына бағытталған. Бұл тарихты оқытудың мазмұндық және әдістемелік деңгейін арттыратын маңызды қадам болып табылады.

Автордың жүргізген педагогикалық эксперименті диссертацияның қолданбалы сипатын күшейтеді. Эксперимент жалпы орта және техникалық-кәсіптік білім беру ұйымдарының базасында жүргізілді.

Зерттеушінің эксперименталды-эмпирикалық жұмыстары барлық ғылыми талаптарға және зерттеу этикасына сай эксперименттік және бақылау топтарында жүргізілген. Мұндай ұйымдастыру жұмыстың нәтижелерін салыстыруға және ұсынылған әдістемелік модельдің ықпалын нақты бағалауға мүмкіндік берген.

Эксперимент барысында pre-test және post-test тапсырмалары, сауалнамалар нәтижелері қолданылған. Тест және сауалнама сұрақтары қосымшаларда көрсетіліп, оқушылардың бастапқы және кейінгі білім деңгейін салыстыруға негіз болған. Сонымен қатар, эксперименттік топтарда жасанды интеллект құралдарын қолданғаннан кейін оқушылардың сабаққа қатынасы, қызығушылығы және оқу тапсырмаларын қабылдау ерекшеліктері сауалнама арқылы анықталған.

Диссертацияда қолданылған әдістемелік тәсілдер де жұмыстың педагогикалық сипатын нақтылай түседі. Сабақтарда сыни тұрғыдан ойлау элементтері, проблемалық оқыту, кейс-стади тәсілдері және жасанды интеллект құралдары өзара байланыста пайдаланылған. Әр тапсырмадан кейін оқушылардан кері байланыстар мен рефлексиялары жинақталып, нәтижелері диаграммалар түрінде берілген. Бұл оқушы әрекетін тек бақылап қана қоймай, оның оқу үдерісіндегі өзгерісін нақты көрсетудің тиімді жолы болып табылады.

Педагогикалық эксперимент нәтижелері жүйелі түрде талданып, эксперименттің бастапқы және қорытынды кезең нәтижелері салыстырылған. Зерттеуші post-test қорытындысы бойынша эксперименттік топтарда көрсеткіштердің айқын жоғарылағанының диаграммалалық дәлелдемелері арқылы ұсынылған әдістеменің нәтижелі қолданылғанын көрсетеді.

Диссертацияның құндылығы оқыту нәтижелерін тек сандық көрсеткіштермен шектемей, оқушы әрекетінің мазмұндық өзгерістері арқылы түсіндіруге ұмтылуынан да көрінеді. Атап айтқанда, оқушылардың тарихи материалды қабылдауы, дерекпен жұмыс жасауы, ақпаратты жүйелеуі, визуалды түрде ұсынуы және өз қорытындысын дәлелдеуі әдістемелік талдаудың маңызды өлшемдері ретінде алынған.

Зерттеу нәтижелері білім беру сапасын арттыруға, білім алушылардың зерттеушілік, сыни ойлау және дербес білім алу дағдыларын дамытуға бағытталған қазіргі заман талаптарына толық сәйкес келеді. Жұмыстың практикалық маңызы айқын көрініс тапқан. Диссертацияда ұсынылған

тапсырмалар жүйесін мектептегі Қазақстан тарихы пәнінде, факультативтік сабақтарда және оқу-әдістемелік материалдар дайындауда қолдануға болады. Әсіресе, архивтік деректерді оқушылардың жас ерекшелігіне бейімдеп, жасанды интеллект құралдары арқылы оқу тапсырмасына айналдыру тәжірибесі мектеп мұғалімдері үшін пайдалы.

Қорыта айтқанда, К.Б. Мухаметкалиеваның диссертациялық жұмысы тарихты оқыту әдістемесі үшін маңызды мәселені көтереді. Автор ұсынған әдістемелік шешімдер мектеп тәжірибесінде қолдануға бағытталған және Қазақстан тарихы пәнін оқытуда оқушының зерттеушілік әрекетін дамытуға мүмкіндік береді. К.Б. Мухаметкалиеваның 8D01601 – «Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша «1920-жылдардағы Семей губерниясындағы ағарту мен білім берудің тарихы: мазмұны және мектепте оқыту әдістемесі» диссертациялық жұмысы өзекті мәселелерді шешуге бағытталған дербес жұмыс ретінде бағаланып, қорғауға ұсынылады.

Ғылыми кеңесші:

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

ЮНЕСКО кафедрасының

меңгерушісі, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор

